

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 18.12.2024 р. №10)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА

Наказ від «18» грудня 2024 р. № 206

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ
ПИСЬМЕННИКІВ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ»
*для вчителів української мови і літератури***

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 року № 904 та у відповідності до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 серпня 2024 року № 1225 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель загальної середньої освіти».

Освітня програма враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя (викладача), та з урахуванням стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Мета освітньої програми: розвиток здатності вчителів української мови і літератури організовувати засвоєння учнями творів сучасних письменників у шкільному курсі української літератури; ознайомити слухачів з авторською концепцією впровадження основних положень мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти; розкрити найбільш результативні форми, методи й прийоми навчання на уроках української мови і літератури; забезпечити розвиток професійних компетентностей слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Основні завдання програми:

- ознайомити педагогів з особливостями організації освітнього процесу на заняттях з української мови і літератури в умовах НУШ;
- продемонструвати практичне застосування ефективних інноваційних методів навчання в мовно-літературній освітній галузі під час вивчення творів сучасних українських письменників;
- сприяти розвитку емоційного інтелекту, креативного мислення, проєктної діяльності для організації освітнього процесу з сучасної української літератури ;
- сформувати практичні навички створення цифрових освітніх продуктів із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- розвивати загальні та професійні компетентності учителів української мови і літератури

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні вміння та навички учнів.
- Здатність обирати та використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти.
- Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг навчання учнів на засадах компетентнісного підходу.
- Здатність здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію під час російсько-української війни та творчість письменників.

Загальні компетентності:

- здатність виявляти повагу та цінувати українську національну
- культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, українську мову та літературу;
- здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

Професійні компетентності:

- Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей.
- Здатність розвивати в учнів критичне мислення.
- Здатність усвідомлювати та позиціонувати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі прогнозувати результати освітнього процесу.
- Здатність формувати ціннісні ставлення в учнів.
- Здатність аналізувати психологію характерів героїв.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини і громадянина;
- Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності;
- Здатність навчатися упродовж життя.

Розробник програми	Плівачук К.В., завідувач кафедрою суспільно-гуманітарної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»		
Найменування програми	Освітня програма підвищення фахової кваліфікації вчителів української мови і літератури з проблеми «Вивчення творів сучасних українських письменників в контексті викликів сьогодення»		
Мета програми	Розвиток здатності вчителів української мови і літератури організовувати засвоєння учнями творів сучасних письменників у шкільному курсі української літератури		
Напрямок програми	Розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій)		
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Учителі української мови і літератури.		
Зміст програми	№ з/п	Тема заняття	год
	Модуль І		
	1.1.	Вступ до теми «Зміст та організація вивчення сучасної літератури у шкільному курсі української літератури	2
	1.2.	Педагогічна етика й етикет: створення комфортного освітнього простору	2
	Модуль ІІ		
	2.1.	Розвиток читацьких інтересів учнівської молоді в умовах цифрофізації (на матеріалах сучасної української літератури періоду російсько-української війни ХХІ століття)	4
	Модуль ІІІ		
	3.1.	Сучасна українська література: історико-культурна картина	4
	3.2.	Психологізм і національна ментальність у творах сучасних українських письменників	4
	3.3.	Використання дидактичних ігор у процесі вивчення творів сучасної української літератури. Вивчення творів новітньої української літератури на уроках	2

		позакласного читання	
	3.4.	Проектна діяльність на заняттях української літератури за творами сучасних українських письменників	2
	3.5.	Тема російсько-української війни у творах сучасних українських письменників	2
	3.6.	Наукові дослідження з сучасної української літератури	2
	Модуль IV		
	4.1.	Тематична дискусія: «Твори сучасних українських письменників у шкільному курсі: проблеми та інновації»	2
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС (26 аудиторних годин, 4 години – самостійна робота)		
Форма підвищення кваліфікації	Інституційна (денна)		
Результати навчання (перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться)	Загальні компетентності: Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження. Професійні компетентності: Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей. Здатність розвивати в учнів критичне мислення. Здатність усвідомлювати та позиціонувати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі прогнозувати результати освітнього процесу. Здатність формувати ціннісні ставлення в учнів.		
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС (26 аудиторних годин, 4 години – самостійна робота)		
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05. Професійні компетентності: А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4); А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); В3 Проектувальна компетентність (В3.1); Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювальна-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1)		
Форма підвищення кваліфікації	Інституційна (денна)		

Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/
Термін виконання програми	2024-2025 роки
Місце виконання програми	КНЗ КОР «КОПОПК» 09107, м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 37
Вартість / безоплатність надання освітньої послуги	Освітні послуги для слухачів надаються безоплатно
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації

Модуль 1.

1.1. Вступ до теми «Зміст та організація вивчення сучасної літератури у шкільному курсі української літератури»

Визначення понять: компетентності; сучасна українська література.

Загальні та професійні компетентності сучасного вчителя. Здатність орієнтуватися у творах сучасних українських письменників.

1.2. Педагогічна етика й етикет: створення комфортного освітнього простору.

Визначення понять: етика; етикет; комфортний освітній простір.

Дотримання педагогічної етики та етикету у спілкуванні з учнями, колегами, батьками. Створення комфортного навчального середовища в закладі освіти – це багатогранний процес, який вимагає уваги до деталей і врахування потреб кожного здобувача освіти. Організація простору, естетичне оформлення, психологічний комфорт, диференційований підхід і залучення батьків – все це ключові елементи, що сприяють успішному навчанню і гармонійному розвитку.

Модуль 2

2.1. Розвиток читацьких інтересів учнівської молоді в умовах цифрофізації (на матеріалах сучасної української літератури періоду російсько-української війни XXI століття)

Визначення понять: цифрофізації, читацькі інтереси. Визначення основних видів читання, застосування технологій та методів для розвитку читацьких інтересів учнів.

Модуль 3.

Тема 3.1. Сучасна українська література: історико-культурна картина

Визначення сутності ключових понять сучасної української літератури: Реалізація цінностей в творах сучасної української літератури. Характеристика творів сучасних письменників. Роль літератури в історико-культурному світі України. Практики для формування літературних цінностей.

3.2. Психологізм і національна ментальність у творах сучасних українських

письменників

Визначення сутності ключових понять: психологізм, національна ментальність. Характеристика творів сучасних українських письменників; використання інтерактивних методів навчання. Принципи інтерактивного навчання. Методи організації інтерактивного навчання для формування компетентностей.

3.3. Використання дидактичних ігор у процесі вивчення творів сучасної української літератури

Поглибити фахові, науково – методичні знання, удосконалити практичні навички з питання дидактичні ігри та цікаві творчі завдання на уроках літературного читання, підвищити фахову компетентність.

3.4. Проектна діяльність на заняттях української літератури за творами сучасних українських письменників

Проектна діяльність на заняттях сучасної української літератури" - використання методу проектів на заняттях , яке спрямоване на активізацію пізнавальних інтересів учнів; розвиток творчих здібностей, умінь застосовувати знання на практиці; формування критичного мислення та формування читацьких інтересів здобувачів освіти. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності

3.5. Тема російсько-української війни у творах сучасних українських письменників

Повномасштабне вторгнення рашистів 24 лютого 2022 року змінило нашу реальність. І саме ця нова реальність породила нову творчість – творчість, яка стала не лише способом відрефлексувати події, що відбуваються, а й показати світові важливість боротьби українців за свій дім, свою землю, свою незалежність. Літературний контекст також змінився, відображаючи сучасні реалії. Тепер все більше українських захисників вкладають свої переживання у щемливі тексти, а письменники рефлексують на суспільні події звичним для себе способом – крізь слова на сторінках нових книг.

Серед художніх книг про війну, які вийшли у 2022-2023 роках, варто назвати такі: «Війна 2022: щоденники, есеї, поезія». В антології, яку впорядкував Володимир Рафєєнко, зібрано фрагменти щоденників, есеї та вірші понад 40 сучасних українських письменників, зокрема В. Амеліної, С. Андрухович, Ю. Андруховича, К. Бабкіної, Ю. Винничука, П. Вишебаби, С. Жадана, О. Ірванця, Л.Костенко, В. Махна, І. Цілик та ін..

3.6. Наукові дослідження з сучасної української літератури

Література розвиває багато здібностей дітей: вчить шукати, розуміти, любити - всім тим якостям, якими повинна володіти людина. Саме книги формують внутрішній світ дитини. Багато в чому завдяки їм діти мріють, фантазують і винаходять. Написання науково-дослідницьких робіт з сучасної української літератури дають можливість розкрити складники зовнішньої та внутрішньої структури сучасної української літератури, із врахуванням родових та жанрових особливостей літературних творів, контекстів їх інтерпретації, аксіологічних вимірів, сформованості читацької компетентності.

Модуль IV

4.1. Тематична дискусія Твори сучасних українських письменників у шкільному курсі: проблеми та інновації

Питання для самостійного опрацювання

1. Мотивація як засіб саморозвитку й самореалізації педагогічних працівника.
2. Назвіть поетичні групи, створені в кінці XX ст
3. Технології психологічної підготовки педагогічних працівників до роботи в над творами сучасної української літератури
4. До якого літературного напрямку належить творчість Юрія Андруховича
5. Яка характерна ознака постмодерністської поезії ?
6. Який розподіл творів характерний для сучасної української літератури?

7. Поетичні літературні угруповання кінця XX – початку XXI століття. Пошуки новітньої української поезії. Українська література 90-х років XX століття.
8. Здобутки української альтернативної прози С.Жадана, Л.Дереша, І.Карпи.
9. Розвиток сучасної драматургії і театру.
10. Марія Матіос: між традицією і стилізацією. Роман “Солодка Даруся”.
11. Історичний роман Василя Шкляра “Залишенець. Чорний ворон”: особливості поетики.
12. Особливості поетики роману Володимира Лиса “Століття Якова”.
13. Жанрово-стильові особливості роману Юрія Винничука “Танго смерті”.

Рекомендовані джерела

1. Гоголь Н.В. Періодизація розвитку шкільної літературної освіти на засадах культурологічного підходу (1950-ті – 2016 рр.). Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. 2022. Вип. 1(48). С. 180–189. DOI: 10.31376/2410-0897-2022-1-48-180-189.
2. Грицак Н.Р. Літературна освіта молоді та проблема кліпового мислення. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. 2018. VI (75), Issue: 181. С. 25–28. DOI: 10.31174/SENDPP2018- 181VI75-05.
3. Кучерук О.А. Моделювання як структурний елемент проєктування сучасного уроку української мови. Українська мова і література в школі. 2014. № 5. С. 6– 10.
4. Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. К.: Темпора, 2012. 544 с.
5. Мала українська енциклопедія актуальної літератури. Упор. Андрухович Ю. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998
6. Мартиненко В.О. Моделювання уроків літературного читання під час опрацювання художніх текстів. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2015. Т. 1. № 19. С. 154–160.
7. Метаморфози. 10 українських поетів останніх 10 років. Упор. Жадан С. — Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2011
8. Трофименко Т. Окологічне: усе що ви хотіли знати про сучасну українську літературу. К.: Vivat, 2019. 304 с.
9. Серих Л.В. Вектори взаємодії закладів освіти в естетичному вихованні підлітків. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2021. № 96. С. 42–48.
10. Уліщенко В.В. Інтерсуб’єктність у контексті особистісно орієнтованого навчання української літератури. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя : проблеми теорії і практики. 2012. Вип. 16. С. 148–153.
11. Шуляр В.І. Основні категорії сучасного уроку української літератури. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2015. № 11. С. 18–23.
12. Яценко Т.О. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина XX – початок XXI століття) : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2016. 360 с.
13. Яценко Т.О. (ред.). Українська література. 5–6 класи: модельна навчальна програма. Київ : Педагогічна думка, 2021. 56 с.

Інтернет ресурси:

1. Агєєва Віра Павлівна. Пам’ять, спогад та ідентичність : досвід сучасної української літератури / Віра Агєєва // Tertium non datur : проблема культурної ідентичності в літературнофілософському дискурсі XIX-XXI ст. : колективна монографія. - 2014. - С. 185-205. Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/48fcc157-3600-45e2-ab51-1d31d1198b72/content> Бистрякова, В. Н., Осадча, А. М., Гула, Є. П.
2. Культурно-мистецький вимір епохи метамодернізму. Актуальні наукові проблеми. Розгляд, рішення, практика: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 26-27 травня 2017р.). К.: Інститут інноваційної освіти, 2017. Ч.1. С.44-47. Режим

доступу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/7068/1/20170905_201.pdf

3. Віннікова Н., Сарапин В., Летик О. Карнавалізація буденного життя в поемах Ірини Жиленко // Закарпатські філологічні студії. №11. 2019. С.84-90. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33496>

4. Віннікова Н., Сарапин В., Летик О. “Слава таланту животворящому”. Проблема митця й суспільства в поемах Ірини Жиленко // Молодий вчений (7(71)). 2019. С.70-74. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/7/16.pdf>

5. Гребенюк .Т. Мовчання й говоріння як форми репрезентації історичної травми в українській прозі доби незалежності. Синопис: текст, контекст, медіа. 2022. 28 (3). С.104-112. Режим доступу: <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/537/>